

Артюшик Катерина

студентка

ВСП «Рівненський коледж НУБіП України»

КРЕАТИВНИЙ ОБЛІК ЯК ЛЕГАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТ КОРИГУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ КОРПОРАЦІЇ

Важливе значення з позиції корпоративного управління займає проблема застосування креативного обліку, що є одним з легальних інструментів коригування результатів діяльності корпорації, що відображаються в фінансовій звітності та впливають на загальну ефективність діяльності корпоративного менеджменту.

За дослідженнями Царука В. Ю. дана проблема значно актуалізувалась на початку XXI-го століття в результаті всесвітньо-відомих корпоративних скандалів з такими компаніями як "Enron", "Worldcom", "Adelphia", "Parmalat" та ін. і стала однією з основних передумов втрати довіри до бухгалтерської професії. З метою вирішення проблем в сфері корпоративного управління та креативного обліку, які оголило банкрутство вищенаведених компаній, в США у 2002 р. було прийнято закон Сарбейнса-Окслі, в якому було викладено концептуальні засади для всіх корпорацій США, акції яких перебувають в лістингу на біржі, і який був спрямований зменшити можливість використання менеджерами креативних практик в обліку [5, с. 371].

Креативний облік у загальному вимірі націлений на штучне збільшення (зменшення) прибутків корпорації на основі можливості вибору з варіантів облікового відображення або оцінки [2], що наведені в системі бухгалтерських стандартів, а визначальною передумовою його застосування є наявність інформаційного дисбалансу між суб'єктами генерування облікової інформації (менеджерами) та її користувачами (акціонерами, радою директорів).

Використовуючи інструменти корпоративного управління існує можливість зменшити ризики інвесторів внаслідок здійснення креативних маніпуляцій менеджерів за допомогою реалізації механізму професійного судження та забезпечити формування такої фінансової звітності, що відображатиме реальний стан справ та результати діяльності корпорації.

В той же час, як зазначають А.Б. Владу та Д. Матіш, незважаючи на те, що в останні роки було впроваджено багато механізмів корпоративного управління, спрямованих на покращення обліку, аудиту та регулювання корпоративного управління з метою поетапного подолання проблем, пов'язаних з опортуністичною поведінкою, битву корпоративного управління з креативним обліком слід розглядати як двосторонній меч: деякі функції корпоративного управління, такі як незалежна рада директорів, намагатимуться обмежити його виникнення, поки інші, такі як пакети винагороди керівництва, будуть надихати на це [7, с. 343].

О. М. Брадул виділяє три проблеми корпоративного управління в Україні: 1) облікова та аналітична інформація є недостовірними; 2) звітна інформація, що передається зовнішнім та внутрішнім користувачам, є несвоєчасною; 3) інформаційна система корпорацій, основними елементами якої є облік і аналіз, є неефективною [1, с. 46].

Грунтовніше взаємозв'язок між корпоративним управлінням і креативним обліком нам дозволяє пояснити агентська теорія, яка описує конфлікти, що виникають при відокремленні власників від управління корпорацією. Виникнення конфліктів між менеджерами (агентами) і власниками (принципалами) передусім пов'язане з відмінністю їх інтересів щодо максимізації прибутку, яка є основною причиною використання менеджерами технік креативного обліку.

Загалом обліково-аналітична система корпорації є важливим джерелом формування інформації для ефективної реалізації механізмів управління, які допомагають мінімізувати наслідки виникнення агентської проблеми [5, с. 372].

Використання менеджерами креативного обліку обґрунтовується передусім їх бажанням забезпечити реалізацію власних інтересів, наприклад, власної грошової винагороди, а не забезпечувати максимізацію прибутку корпорації, саме тому, як відмічає Воронова К.Ю., теорія агентських відносин дозволяє більш точно визначити конфлікти інтересів, проблеми заохочення і механізми контролю в

корпораціях. Менеджери, з одного боку, мають комплекс повноважень, делегованих їм акціонерами, і отримують всі можливості для своєї діяльності, але, з іншого боку, вони обмежені правилами ведення бухгалтерського обліку [2, с. 223].

Таким чином, на сьогодні однією із нагальних задач облікової науки є розвиток облікової теорії і практики у напрямі вирішення агентської проблеми, що в результаті дозволить сформувати оновлену форму організації бухгалтерського обліку й удосконалити обліковий інструментарій, що сприятиме мінімізації змоги здійснення менеджерами опортуністичної поведінки при реалізації облікових процедур, що у цілому сприятиме формуванню достовірної інформації, необхідної інвесторам та іншим стейкхолдерам для прийняття рішень.

А от при реалізації облікової політики корпорації передусім необхідно дотримуватись класичних принципів бухгалтерського обліку, їх доцільно розглядати як конкретні надійні інструменти, що дозволяють обмежити повну свободу дій менеджерів і суб'єктів ведення бухгалтерського обліку. Один із таких засобів – принцип обачності обліку (бухгалтерський консерватизм), використання якого передбачає при реалізації професійного судження не завищувати вартість активів і доходів, не зменшувати вартість зобов'язань і витрат корпорації.

Консервативний облік, тобто реалізація такої облікової політики корпорації, що повною мірою забезпечує обачливий підхід до розрахунку прибутку, доцільно розглядати як базову модель обліку, що обирається керівництвом корпорації для моніторингу її діяльності, зокрема, діяльності менеджменту корпорації.

У той же час, неоднозначною є роль бухгалтерського обліку в підвищенні ефективності використання різних інструментів корпоративного управління (правовий захист, контракти, структура власності на акціонерний капітал, система винагород менеджменту).

На думку В. Чі, Ч. Лю, Т. Ванга консервативний бухгалтерський облік відіграє роль заміни інших механізмів управління для пом'якшення агентської проблеми. В окремих компаніях з більшою кількістю акцій, що належать інституційним інвесторам, і з більшою радою директорів існує менший попит на консервативний облік. З іншого боку, фірми з більшою кількістю акцій, що належать інсайдерам та керівникам компаній, які одночасно виконують обов'язки голів правління, мають більший попит на консервативний облік, що дозволяє компенсувати слабкість корпоративного управління [7, с. 56].

Таким чином, рівень застосування бухгалтерського консерватизму передусім залежить від обраної моделі корпоративного управління і використовуваних механізмів його реалізації. З метою повного подолання проблеми креативного обліку в корпораціях необхідним є пошук оптимального набору інструментів креативного управління, які сприятимуть підвищенню його ефективності та мінімізації асиметрії обліково-аналітичної інформації між менеджерами, акціонерами і радою директорів корпорації.

Список використаних джерел

1. Брадун О. М. Обліково-аналітичне забезпечення менеджменту корпорацій : монографія. Київ : КНТЕУ, 2009. 356 с.
2. Бруханський Р. Ф., Железняк Н. В., Хомин І. П. Фінансово-облікова проблематика відтворення потенціалу сільськогосподарських підприємств: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 452 с.
3. Воронова Е. Ю. Бухгалтерский учет и отчетность в решении агентской проблемы корпоративного управления. Вестник МГИМО. 2011. № 1. С. 36-42.
4. Царук В. Ю. Теорія і методологія обліку і аналізу в системі корпоративного управління : монографія. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2020. 404 с.
5. Царук В. Ю. Проблеми розвитку обліку в системі корпоративного управління. Бізнес Інформ. 2018. № 11. С. 369-374.
6. Chi W., Liu Ch., Wang T. What affects accounting conservatism: A corporate governance perspective. Journal of Contemporary Accounting & Economics. 2009. Volume 5, Issue 1. P. 47-59.
7. Vladu A. B., Mătiș D. Corporate governance and creative accounting: two concepts strongly connected? Some interesting insights highlighted by constructing the internal history of a literature. Annales Universitatis Apulensis. Series 'Oeconomica'. 2010. Vol. 12. Issue 1. P. 332-346.